

175

ANIMADVERSIONES IN CLASSEM OCTAVAM

*Agentem de Antidotis & Opiatis, & primò in
Confectionem Alkermes descriptam fol. 17.*

Irca famosam hanc *Compositionem*, huc trahantur quæ de *Syrupo* ejusdem nominis dicta sunt, fumendo nimirum *Syrupum* legitimè ex *Succo granorum Kermes* vel modo à nobis insinuato præparatum, non cum, qui secundum *Monspeliensium* descriptionem ineptè satis compositus est. Quoad *Compositionem* autem, diligenter attendendum est, ut *Syrupus* ante *Specierum* commixtionem debitam pro *Electuario* nanciscatur *consistentiam* lento eum igne nonnihil evaporando; quandoquidem ut nobis defertur, plerumque pro *Electuario* conficiendo dilutior sit. *Ambra* autem potius cum *Speciebus pulverisatis* in minutissimos atomos teri debet, quam incisa solummodò (ut *Author* monet) *Syrupo* injici: ita enim intimiùs toti *Composito* immiscebitur.

Quo fructu & effectu *Aurum* huic *Confectioni* cordiali addatur, videantur *Animadversiones in Species aromaticas* universim traditas.

Porro præmissis iis, quæ ad dexteram hujus *Confectionis Compositionis* informationem inferviunt,

viunt, tacitus præterire non possum, quin aliqua circa *usum* ejus a paucis hætenus perspecta, aut saltem ab iis, qui ea animadverterunt, neglecta, breviter admoneam.

Adhiberi itaque solet *Confectio* hæc ad *Vires Morborum* malignitate aut diuturnitate attritas & collapsas refocillandas ac restaurandas, idque plerumque pondere *Dragmæ unius* aut *Scrupulorum quatuor* pro *Dosi* una sat raro, aut, (quod familiarissimum est) pro *Basi* in mixtura cochleatim per intervalla spacio fortè duodecim vel viginti quatuor horarum *Ægris exhaustis* propinanda: quantum autem *Ægrorum vires* plurimum labefactæ & inanitæ, ac jam penè sub *Morborum* ferociâ fatiscences inde refocillari queant, paucis inquiramus.

In quem finem non abs re futurum arbitror totam *Confectionem* ad calculum redigere, ex quo patefiet, quantum a *Dragma una Confectionis* hujus cardiacæ suppetiarum moribundis *Ægris* expectandum sit.

Tota igitur *Compositio* continet uncias triginta duas, dragmas duas & scrupulum unum: ergo instituto computu quævis *Dragma* continebit *Specierum* in toto grana quatuor & tres octavas partes grani unius, factâque insuper singulorum ingredientium divisione & subdivisione, quævis *Dragma* recipiet imprimis

Ambre griseæ,

Lapidis Lazuli,

Margaritarum ana grani unius quartam partem & tres decimas sextas partes,

Ligni Aloes,

Cinamomi ana granum unum, quartam, octavam & trigesimam secundam partem grani unius,

Auri autem ferè granum unum singulas sex *Dragmas* ingreditur.

Alt

176
 Ast aiet quispiam *Confectionem* hanc à *Syrupo*
 insignes vires *Cardiacas* mutuare: quod quidem, si
 hæc *Confectio* majori, id est *triplâ*, vel *quadruplâ*
 vulgari *Dosi* exhiberetur, non negarem; ast à *Drag-*
ma una, quid pro *Virium suppressarum* *resocillatione*
energix aut miraculi præstoleris? Cum ejus admi-
 nium *scrupuli duo Saccharum* sint, reliquis circi-
 ter *Succi granorum Kermes granis sedecim*, in qui-
 bus quantum *efficacie* ac *qualitatis restaurativæ*
 latere possit, cuivis veritatis amanti perpenden-
 dum relinquo. Ego interim, si arbitrii mei res illa
 foret, vel *Species Confectionis* quadruplicarem,
 vel *Dosim* in ejus exhibitione majori emolumento,
 meliorique effectu notabiliter augerem.

Pari ratione institui posset calculus in sequenti
Electuario Diascordii cujus *scrupuli quinque* non
 amplius continent, quam *Specierum grana viginti*
unum, eâque viâ facile conjecturari quisque po-
 test, quantum *cuique Medicamenti Dosi* virium at-
 tributarum insit, & quousque ea *Dosis* queat ex-
 tendi vigili semper oculo in *Basim* defixo.

In Diascordium Fracastorii descriptum pag. 71.

Q Uandoquidem in omnibus *Medicamento-*
rum Compositionibus semper eò anniti debea-
 mus, ut earum *Ingredientium Vires* (quantum licet)
 intendamus, ut ex eo *major* in totum *Compositum*
virtus redundet, non absque ratione & utilitate
 futuram arbitror, si *Bolus Armena* cum *Succo*
Scordii præparata (ut in *Animadversionibus* in
Classem sextam edocui) pro *Diascordio* adhibea-
 tur, sicut & *Resina Syracis* vice *Styracis simplicis*
arenulis, *lapillis* aliisque *sordibus* plerumque con-
 spurcata. Præparatio autem *Resinæ* facillima hoc
 modo instituitur.

℞ *Sty-*

℞. Styracis Calamitæ optimæ quantum volueris, quam prius grossè contusam affusâ aquâ communi unica ebullitione liquefac & emolli, ac derepente sacculo immissam per prælum prius optimè calefactum fortiter exprime: Resinam perpulchram ab aqua separatam collige, ac diligenter usui serva.

Quoad *Præparationem* seu componendi modum satisfecisse sese existimat Author ponendo *fiat secundum artem* plerisque tatis latam: unde fit, ut tam diversa in Pharmacopoliis reperiantur *eiusdem speciei Electuaria*, non modò quoad *Consistentiam*, verùm etiam (quod pessimum est) secundum *Effectus* variantia, quod non aliundè, quam ex *indebita ingredientium mixtura & componendi diversitate* resultat.

Etenim, nisi *Opium* v. g. dexterè dissolutum per minima *Electuariis* immisceatur, inæqualiter illud *Vires suas Anodinas Somniferas, &c. diversis Dosis* communicabit, ita ut *Dosis* una duplò quandoque plus ab *Opio* participatura sit quam altera.

Nisi *Gummi* legitimè ac prudenter cum aliis *Speciebus* commisceantur, *inæquale, grumosum ac nauseosum* inde exurget *Electuarium*.

Nisi *Mel* debitè collectum nec *importunis Depurationibus & Coctionibus* truncatum adoptetur, multum *Electuario* de virtutibus ejus genuinis detrahetur.

Si *Mel* *Vino* aut *alio liquore* plus justò dilutum à *consistentia sua* nimium defleat, præpostera *fermentatione* à genuina natura sua degenerans, totum evertet *Electuarium*.

Quibus incommodis, ut occurratur, non laconicum illud continuò occinendum *fiat secundum artem*, sed certa quædam norma præscribenda est secundum quam *Electuarii* cujusque præparatio diri-

dirigatur, cum quoad *ingredientium diversitatem* 177
sæpe etiam *componendi methodus* variet.

Porrò *Electuarii Diascordii* præparatio commo-
dissimè institui potest modo sequenti.

Rz. Foliorum Scordii siccatorum,
Rosarum rubrarum ana unciam unam,
Radicum Bistortæ,
Gentianæ,
Tormentillæ,

Cassie lignæ,

Cinamomi,

Dictamni cretici,

Seminis Acetosæ,

Gummi arabici ana unciam semis,

Zinziberis,

Piperis longi ana dragmas duas,

Mixta contundantur in pulverem subtilem, cui
adde

Boli Armenæ cum *Succo Scordii* septies infuc-
catæ & exsiccatae ac seorsim levigatae uncias duas,

Galbani per se triti & cribrati unciam semis,
quibus optimè commixtis,

Opii Thebaici præparati dragmæ duæ cum *Vinæ*
Canarini generosi præterpropter unciâ unâ leni ca-
lore vasculo clauso solvantur.

Hiscæ factis Lebeti operationi destinato immitte
Resinæ Styracis Calamitæ unciam semis, cui igne
leni liquatae sensim adde de *Mellis optimi* debito
modo collecti libris tribus tantillum, continuò di-
ligenter agitando, mox etiam aliquid de *Pulveri-*
bus ante asservatis, ac alternatim etiam de *Opio so-*
luto & in calore interim asservato, donec omnia
addita fuerint & intimè commixta, continuando
adhuc aliquamdiu agitationem in calore tepido ad
perfectiorem omnium unionem.

In

In Confectionem Hyacinthorum descriptam pag. 72.

IN hac Confectione (cum de *Auri Argentique* additione jam ante mentem meam exposuerim) præter *Syrupi de Cortibus Citri certi ponderis determinationem* nihil occurrit peculiariter annotandum: prædictæ autem *determinationis* necessitas uel ex eo patet, quod apud unum Pharmacopæum tota Confectionis massa ad *duplam* etiam *quantitatem* excedere possit eandem Confectionem apud alium elaboratam, ut, si unus *duplum*, alter *triplum*, alius *quadruplum* vel etiam plus *Syrupi* assumpserit, prout magis aut minus turpis lucri auiditate tenetur: unde *Syrupi quantitatem* malè cuiusvis avari aut cervicoli arbitrio Author affluendam reliquit.

Cum itaque non ratione *Syrupi Species*, sed ratione *Specierum Syrupus* addatur, quantitatem *Syrupi* respectu *Specierum* *duplam* esse sat esse existimo.

Notandum tamen non omnem *Syrupi Consistentiam* ad hanc Confectionem sufficere, sed eam solito *spissiore* esse oportere, ut *Species* per se graves sustentet, & debitam cum iis *Electuarii* seu Confectionis consistentiam adipiscatur.

In Mitridatium descriptum pag. 73. & 74.

VARIA circa *Mitridatii* inconcinnam & confusam *ingredientium*, adeo inter se differentium, ut mutuas necessario elidant operationes, conglomerationem in medium produci possent: verum, quia ea omnia & plura in *Animadversionibus in Theriacam* (ubi exactius aliqua discutere animus est) eventillabuntur, & jam tu in aliquatenus in *Animadversionibus in Aquam Theriacalem* examinata sunt, paucis de *Agerico* & *Trochiscis Cypheis* præmissis

missis (ut pateat quo fine , quove effectu vetustæ huic & famosæ compositioni addantur) ad dextram ejus præparationem transilire decrevi.

Agaricus igitur *Fungus* est aliorum *Fungorum* morein Arborum truncis ex substantia facile corruptibili & putrida enascens , ut de natalibus ejus Cardanus testatur : de *Virtutibus* autem ejus scribens idem Author *humanæ eum naturæ inimicum , ad vomitus sollicitantem , ventriculum subvertentem* (quod & alii innuunt Authores) & *molestas cordial-gias inducentem* re fert.

Helmontius "agaricum nigrum suffocandi ac , strangulandi virus habere ,," asserit : " eo quod ,," fungosæ indolis , ac in ipso enascens trunco con- ,," taminetur ; vide-sis ne & albicanti huic fungo ,," paria inscribenda elogia , qui cum Agarico nigro ,," paria habet cunabula & geneshm. ,,"

Clarissimus Scroderus "apostema hoc & sca- ,," biem putrescentium arborum ,," (ut vocat) ne-quaquam commendat libro 4. Pharmac. classe 3. ubi eum *Purgantibus* cum reliquis tum recentioribus , tum Veteribus annumerat Authoribus , eorum plurimis eum , qui *Antidoti* addatur , indignum & ineptum judicantibus , paucis autem *vim* ei *Alexipharmacam* tribuentibus : quorum tamen placito , cum & *Ratio* & *Experientia* refragentur , minimè assentiendum existimo : etenim indignum est , ac à sana mente alienum *Medicamentis Alexi-pharmacis* adversus *Venenorum* efferos insultus Cor vitalesque partes tutantibus & *Morbos malignos* profligantibus nocua ejusmodi *Purgantia* prioribus ex toto contraria accumulare : cum præterea *Ratio* & *Experientia* doceant *Medicamenta Alexipharmaca* ut plurimum per *Sudores* & *Diaphoresina* effectus suos producentia à corporis Centro

tro ad circumferentiam Lethiferum Virus propellere, *contrario* autem modo *Purgantia* operari. Quibus perspectis tibi Lector sequelam formandam relinquo: & meo quidem iudicio reor ab hac *Confectione Alexipharmacæ Agaricum* jure merito secludendum.

Quantum ad *Trochiscos Cypheos*, cum omnia ejus constitutiva (paucis exceptis, utpote *Uvarum passerarum* dragma una semis, *Cyper*, *Baccarum juniperi* ana granis septem & *Ligni Aspal*ti granis decem) ipsam *Mitridatii* compositionem ingrediantur, cur ea prius in *Trochiscos* redigi, ac ita *Compositioni* addi debeant, nullus video: quantum autem *Virtutis Alexipharmacæ* in *Mitridatium*, quod integrè dispensatum *tredecim librarum pondus* excedit, à *Dragma una & semis Uvarum passerarum* (quarum indies magnam copiam plures consumunt) & à *paucis granis Radicum Cyperi, Baccarum juniperi, & Ligni Aspal*ti redundet, cuius iudicandum relinquo, neque opus esse existimo de frivolis illis altius quidquam indagare. Itaque, ne longior sim ad dextram *Mitridatii* præparationem accingor, in qua, etsi plura *Antidoto illa* indigna ac meritò ex ea eliminanda reperiuntur, cum (ut alias adhuc dixi) in variandis ac elidendis *Compositionum ingredientibus* mei arbitrii esse nolim, cuncta ingredientia exactè servavi omisiss tamen *Trochiscis Cypheos*, quorum constitutiva omnia eorum loco adauxi, ne sine necessitate entia multiplicentur. Itaque

℞. Radicum Zinziberis,
Agarici albi, (qui jure meritissimo omitti posset
 ac ejus loco alia ingredientia augeri.)
Thuris Masculi,
*Seminis Thlaspi*os ana dragmas decem,

Spicæ

Spica nardi dragmas decem & grana duodecim,
Mirrhe electa dragmas decem, scrupulos duos
& grana quinque,
Seminis Seseleos,
Costi odorati,
Corticum exteriorum Citri,
Stoechados,
Piperis longi,
Succi hypocistidos,
Galbani,
Castorei,
Resinae Styracis,
Opoponacis in guttis,
Opobalsami ana unciam unam,
Cassie lignee,
Bdellii, ana dragmas decem & grana duodecim,
Polii montani,
Scordii veri,
Piperis albi,
Seminis Dauci,
Carpobalsami aut *Granorum juniperi* ana drag-
mas septem,
Nardi Celticae purgatae,
Radicum Gentianae,
Foliorum Dictamni cretici,
Rosarum rubrarum,
Gummi arabici,
Opii thebaici preparati,
Seminis Cardamomi minoris,
Foeniculi,
Petrocelini macedonici ana dragmas
quinque,
Radicum Acori seu Calami aromatici dragmas
tres semis & grana quatuor,
Radicum Asari,

Vale-

*Seminis Anisi,**Sagapeni ana dragmas tres,**Radicum Menathamantici,**Summitatum hyperici,**Succi Acaciæ,**Lumborum Scinci marini ana drag. duas semis,**Ovarum passerum dragmam unam semis,**Terebintinæ dragmas novem semis,**Radicum Cyperi,**Baccarum Juniperi ana grana duodecim,**Asphaltis grana decem,**Vini generosi quantum satis**Mellis optimi sine Despumatione depurati libras novem, uncias octo & dragmas duas.**Hæc quoad ejus descriptionem; præparatio autem procedat in modum sequentem.*

Cuncta, exceptis jam nominandis in pulverem subtilissimum modo & ordine cuius satis noto redigantur bene notando ut Scœnantum & Spica indica minutim prius forcipe conscindantur in capitulos alioquin & floccos, utut exactè contuseris abitura.

Opium, succus Acaciæ & Hypocistidis in Vini sufficienti quantitate solvantur, quibus per se tritus Crocus diluatur.

Gummi plerique solent Vino solvere, colare & ad Mellis consistentiam inspissata Confectionibus & Electuariis immiscere, verum minùs rectè, cum ea methodo multum de particulis Gummatum ac Vini spirituosioribus deperdatur: itaque conducibilis fuerit Gummata pura in granis cum reliquis ingredientibus, aut sola per sese in pulverem redacta reliquorum pulveribus addere, ita enim nec nimio liquore Electuarium diffluet, unde immo-
dica

dica fermentatio toti Composito ruinam minaretur, & *Gummatum Vinique* vires integræ servabuntur.

Resina Styracis Calamita ejus guttis propter fraudulentam Mercatorum industriam plurimum præferenda cum *Terebintina selecta* lento igne solvatur, quibus liquatis *Opobalsamum* vel *Oleum Nucis Moscatae* propriâ operâ expressum (quia vulgare illud multum plerumque adulterari solet) exactè immisce.

His ita dispositis, ac interim in lento calore seu tepore detentis, accipe *Lebetem* mixtioni destinatum, cui modico calori superposito primò aliquid *Mellis* lento calore ante liquati immitte, quo latera undique & fundus *Lebetis* spatulam seu pistillum continuò circumducendo obducantur, mox etiam aliquid de *Terebintina liquata*, *Resina Styracis* & *Opobalsamo* aut ejus *Succedaneo* optimè commixtis guttatim instilletur, deinde paululum de *Pulvere subtilissimo* per cribrum inspergatur, postea de *Succis solutis* nonnihil, alternatim etiam *Mellis* partem immitte, optimè interim & strenuè agitando, donec omnia vicissim addita & intimè adunita fuerint: in quem finem agitatio post omnium conjunctionem aliquamdiu adhuc continetur in leni calore: atque ita dexterè paratum erit *Mitridatium*, quod tamen multò efficacius futurum existimo, si ex eo *Agaricus* cum quibusdam aliis *Virtute Alexipharmacâ* nullâ præditis elidetur.

In Philonium Romanum & Requiem Nicolai
descripta paginâ 74. & 75.

S Impliciter hæc modo præscripro parari possunt reflectendo ad ea, quæ de *Melle* ejusque
L. legi-

legitima collectione ac præcedentium *Electuarius*
rum mixtione dicta sunt.

In Theriacam Andromachi senioris descriptam
paginâ 76. & 77.

HActenus omnium, non modò plebeorum & indoctorum, sed & Magnatum & Principum, nec non Medicorum ora speciosa ac fastuosa de *Theriaca* encomia implevêre: unde eam *Medicamentorum Reginam* appellarunt, ad quam velut unicum *Asylum* & sacram *Anchoram* in *Morbis deploratis*, præsertim *lue Pestiferâ* confugere liceret: verùm enimverò, si sinceri Veritatis asseclæ, nullique mancipati magistro rem penitus paulò, quam per transfennam inspexerimus, plurimum hyperbolicis ejus laudibus decidendum invenimus: etenim præter gravissimorum virorum Authoritatem, quibus *confusa hæc ex tot ingredientibus consarcinata compositio* suspecta semper fuit, (ut videre est apud Quercitanum redivivum in sua pharmacopœa dogmatica fol. 475.) rationi apertè contraire videtur, quod ex indistincta & infundata tot *Ingredientium* palam etiam inter se *repugnantium* farragine seu potius confusione, tam *excellens tutumque in Morbis deploratis Antidotum* (quale *Theriaca* vulgo haberi solet) emergat: cum exacto *ingredientium* examine instituto sat pauca eorum invenire sit *Virtute Bezoardicâ* & *Alexipharmacâ* prædita, quorum tamen adhuc efficacia & energia *disfidentium ac contrariarum Specierum* partim *Qualitate*, partim *Quantitate* obruitur ac tantum non penitus extinguitur. Quæ ut clarius quivis intelligat, pensiculatiùs quædam *Theriace constitutiva*, tamquam *Basis & fundamentum*, ceu à quibus potissimas deberet mutuari vires, ei addita, examinare aggredior.

In

In pomposa igitur ac longo agmine positorum ingredientium serie primam stationem obtinent *Trochisci Scyllitici sex unciarum pondere speciosam hanc Compositionem nobilitaturi*, e quibus, ut redundantes in *Theriaca* Virtutes ritè expiscari possimus: primò in *Scyllarum naturam ac dotes*, deinde in *Trochiscorum Compositionem* inquirendum.

Primùm igitur quod attinet, quotquot de re *Botanica* scripsère, *Scyllas* ab usu interno simpliciter scilicet & per se acceptas planè consulunt arcendas, cum mordaces, acres, inflammatorie, strangulatorie, deleterie denique & virulente existant, adeo, ut eis, quos aut temeritas, aut inscitia ad earum introsumptionem adduxit, *Cardialgias*, *Peripneumoniam*, ac viscerum lethales inflammationes inducant, foris applicitæ cutem adurant, ac *Cantharidum* instar in vesicam extollant, gladios, spicula, aliaque armorum genera tam pravis imbuant qualitatibus, ut, si quis iis *Scyllarum Succo* imbutis aut saltem illitis faucietur, immedicabile pene vulnus incurrat. Quare à nullis in usum trahuntur, nisi inter clibani angustias farinæ massa obvolutæ *Virulentie* suæ partem exsudarint: ac ita humores viscidos incidere ac attenuare. obstructions *Lienis* & *Hepatis* reserare, *hydropicis*, *ictericis*, *Cachecticis*, &c. subvenire afferunt, paucis eorum, iisque tempori & antiquitatis erroribus posthabitâ veritate servire solitis, *Virtutes Scyllæ Cardiacas* & *Alexipharmacas* tribuentibus.

Supposito tamen ast nullatenus concessio *Scyllam Virtute Cordiali Venenis infectâ* gaudere, quid quæso post *Trochiscorum exsiccationem de Scylla* reliquum erit? Parum certè admodum; etenim si *Palpæ Scyllarum libram unam cum Farinâ Orob*

albi unciis octo (prout fert *Trochiscorum Scyllæ* descriptio à Galeno ad nos usque translata) post sufficientem in mortario marmoreo contusionem junctim in *Trochiscos* redegeris, dein exsiccaveris & demùm libraveris, præter *Farinæ Orobi extra-neo amarore imbuti pondus* exiguum quid superesse deprehendes, quod mecum omnes, quotquot pro *Theriacæ compositione* hos *Trochiscos* aliquando dispensarint & sedulò ad *Farinæ & Scyllarum pondus* ante & post *exsiccationem* reflexerint, fateri coguntur; ut proinde *Trochisci* hi potiùs consent ex rebus adjectis quam ipsa *Scylla*, ac consequenter nihil aut parum admodum de *Scyllæ* qualibuscumque virtutibus *Theriacæ* communicetur: quod & ulteriùs cuique facilè patebit, qui dignatus fuerit *Scyllam*, vel aliam quamdam *Cepam* exsiccare, ut in *pulverem* redigi queat, dum re ipsâ præter *aridas membranulas* qualitatibus suis exutas nil sibi superesse deprehendet.

Quibus ritè perpensis, quis etiamnum adeò Antiquitatis erroribus addictus ac veritati injuriùs existat, qui non optimo jure *Trochiscos* hos à *Theriacæ compositione* arcendos concludat: quodsi tamen hisce non obstantibus quis ad *Theriacæ compositionem Scyllam* expeteret, huic suadeo, ut *Trochiscis* ipsam *Scyllæ assatæ pulpam*, aut *succum* pro medietate *Trochiscorum* substituât, pro altera verò parte *Radices Dictamni albi*, qui à quibusdam *Farinæ Orobi* potiori jure substituuntur.

Trochiscos Scylliticos sequuntur *Trochisci de Vipæris* præclare hujus Compositionis *Basis* ab omnibus habiti, quia autem *Vipera* in regionibus nostris desiderantur, hinc Author in Classe decima eorum dispensationem non præscripsit jubens eos aliundè petere, alienæque fidei rem tanti moliminis (qualis est *Theriacæ Basis*) committere. Porro

Porro quales & quam efficaces *Trochisci* nobis aliundè mittantur indagaturi, lubet in eorum *compositionis methodum* in Italia loco *Viperis* nativo (ex qua per Europam integram multis sigillis & testimoniis ornati deferuntur) usitatum paucis inquire.

Inprimis itaque, ut ex fide Authorum qui eorum *Compositioni* sexcenties interfuerunt, habemus: solent Itali *Viperas* capite caudâque truncatas (cui *detruncationi* quidam *flagellationem* præmittunt, existimantes hac ratione iratarum *Viperarum* *Virus* totum ad caput rapi) *detracta pelle*, *corde*, *hepate*, *caterisque intraneis resectis*, *Sale Anetoque* adjecto in *aqua communi* decoquere, donec *Caro* earum à *spinis* commodè separari queat, ex qua *Carne molli* ac tantum non *diffusâ* repudiatis *ossibus*, & à quibusdam etiam *jure* in quo *Viperæ* decoctæ sunt, addita *Panis biscocti* pulverisati sufficienti quantitate, *Trochiscos* efformant: alii autem *Carnem* simul cum *juscule* addito sufficiente *biscocto* impastant.

Hic est processus in *Trochiscorum Viperinorum compositione* Italici celebris, qui modò exactius paulò nobis examinandus, ut rationabiliter dijudicare possimus, quidnam emolumenti, quid energix è *Trochiscis* hisce in *Theriacam* tamquam ejus *Basis* queat redundare.

Non tamen ob eam rem totam *Viperarum* historiam annectere animus est, sed ea tantùm principaliter examinare decrevi, quæ in *Trochiscorum Compositione* occurrunt melioris informationis ergo in ordine ad virtutes eorum exactiùs investigandas. Varias insuper prætermittam quæstiones satis curiosas moveri solitas; nimirum an è *Viperis Fœmellæ* (quæ plerumque à veteribus commendantur)

dantur) *Masculis* pro hac Compositione præferenda? Uti etiam an *Flagellatio* à quibusdam instituta eorum intento superius indigitato satisfaciatur ac contrarium ejus non contingat, ut videmus, in homine, Cane aliisque Animalibus iratis? Item an *Viperæ Venenosæ* existant? An *Cor*, *hepar* & *Ossa* à *Compositione Trochiscorum* arcenda? Aliaque plurima, quæ hic brevitatibus causâ (ne in volumen opusculum meum excrescat, tum etiam, quod eorum in hisce oris propter *Viperarum defectum* respectus adeo haberi nequeat) transilio. Interim tamen, si quis animum sciendi avidum circa hæc explere cupiat: de iis disertè egerunt Zwelferus Pharmac: reg: Classe 14. Moyses Charas Regis Britanniae Medicus in Tractatu suo de Theriaca cap. 6. Helmontius, Poterius & alii non pauci.

In nostrum itaque scopum præsertim annotanda venit *Quantitas illa Panis* requisita, ut *Caro* illa eo mollitiæ excocta, ut ab *ossibus* decidat, ac jam veluti diffuat in mortario diu multumque contusa in pastam tenacem abeat *Trochiscum* efformandis aptam, rejectis interim *Spinis* & *Jusculo* in quo decoctæ sunt *Viperæ* potissimis tamen earum Virtutibus turgido. Quâ super re, ut, quod propriâ experientiâ compertum habeo, fideliter exponam. Accepi *Carnis Anguille* tamquam qualitatibus externis *Viperina Carni* maximè analogæ ad sufficientem mollitiem decoctæ *unciam unam*, quam cum *Pane biscocto* anatina proportionem diu multumque contusam redegei in *Trochiscos* lento calore exsicandos.

Post *exsiccationem integram*, ita ut in pulverem comminui possent, reperi *Anguille carnem* ultra *dragmas quinque* diminutam adeoque *Trochiscorum* pondus nondum *unciam unam* & *dragmas tres* explere,

explere, cum de *Pane*, utpote ante ejus cum *Carne* impastationem arido, nihil depereat.

183

Eadem de *Trochiscis Viperinis* est ratio: adeo ut eorum *uncia tres* pro *Theriaca* dispensatione requisitæ ultra sex ad summum *dragmas viperinæ carnis* effictæ & viribus suis potissimis (utpotè quas in *Jusculum* abjectum pene totas inter coquendum deposuit) exutæ contineant, reliquas *octodecim* vel *novemdecim dragmas Pane biscocto* occupante: hæ autem *dragmæ quinque* vel *sex* quid in *Theriaca* adversus *Morbos malignos ac pestilentes*, imò ipsam *Pestem* subsidii præbebit? Cum, (ut dictum est ac etiam certum) totam penè substantiam jam *Jusculo* abjecto impertitæ sint: quod verum esse, nec sine fundamento prolatum quotidiana nos docet *Experientia*, dum *Carnium* aliarum *Decocta* ac *Gelatinas Qualitatibus earum Nutrivis ac Restaurativis* abundantissimè imprægnari *Carnibus* interrim *exsuccis* & tantum non *insipidis* relictis experimur.

Quodsi præter hæc *Chimiam* consulamus, *Gelatinas* ac *Decocta Carnium*, *Cornuum* &c. *Principia chimica Salem*, *Spiritus* & *Sulphur* uberiùs præbere, quam ipsam *Carnem*, *Ossa* &c. *decocta* deprehendemus. Quid inquam ex hac massa inertis & velut capite mortuo in *Theriacam Virium* transfundetur? Neque satis illis est *Carnem suam Viperinam* præpotterâ illâ *coctione* enervasse, sed inutili insuper *biscocti Panis* additione, quidquid in ea adhuc virium superesse potest, suffocant ac extinguunt.

Alii tamen non desunt, qui damnosâ illâ *Jusculi Viperini* abjectione *Trochiscos* hos non parum *Virtutibus Viperinis* orbari in rem suam sagaciores animadverterunt, qui proinde, ut jacturam hanc præ-

prævenirent quadruplicato & ampliùs frænore crumenæ suæ potius, quam *Trochiscorum* Viribus exaltandis aut conservandis, consuluerunt, addendo nimirum tantum de *Panis biscocti* pulvere, quantum *Caro Viperina* simul cum suo *Brodio* capere potis est, adeo ut *sex, septem vel octo panis uncia* (pro *Jusculi* copia) vix quidem, sufficiant pro *uncia unâ Carnis cum jure suo* impastandâ; egregia sanè compensatio.

Sive igitur una, sive altera methodo *Trochisci* hi compositi fuerint eandem redolent prosapiam *Biscocti* potiùs quam *Viperarum qualitates* referentes.

Tali profecto *Basi ac Fundamento Theriaca Medicamentorum Regina* suffulta nititur, tali *Præsidio* afflictis ac deploratis succurritur, (scilicet) tali *Panacea Morbi maligni ac ipsæ Pestes* profligantur, nempe *Pane biscocto* ex Italia magnis sumptibus ad nos translato.

Quibus severiùs examinatis & pensitatis nonne meritiò impofterum *Trochisci* hi adulterini seu potiùs *biscocti Panis Libuli à Theriaca compositione* arcendi nil minus quam *Viperarum Qualitates* referentes? Deo sit laus & gloria in nostris hisce Regionibus *Pane* abundamus, nec unquam tanta ejus necessitate tenemur, ut illum ex oris adeo longinquis tantis sumptibus ad nos allicere debeamus.

Quæ cum ita sint, bona Conscientia & recta ratione instructus summo Rei publicæ emolimento ipsas *Viperas capite caudaque mutilatas intraneis spoliisque detractis sale paucò aspersas & lento calore exsiccatas Trochiscis* illis fuco ac fraude plenis ad *Theriaca dispensationem debitam* substituendas existimo, quæ dignam tantæ *Compositionis Basim* constituent.

Tertium

Tertium locum obtinent *Trochisci hedyroi*, qui, 184
 quam ob rem *Theriaca* particulariter addantur,
 cum omnia ejus constitutiva ipsam *Theriacam* in-
 grediantur, certè non video: præterquam enim
 quod *Specierum* illarum *Trochiscatio* inutilis, imo
 stulta planè sit (cum denuò in *Theriacas composi-*
tione in pulverem contundi debeant, maximam
Specierum earum Vires in *Trochiscorum* exsicc-
 atione patiuntur detrimentum; cum enim ut pluri-
 mum *Naturæ balsamicæ ac aromaticæ* existant,
 quarum Virtutes in subtili partium tenuitate deli-
 tescent, eas pro maxima parte inter siccandum in
 auras evanescere necessum est: cum præsertim
 earum fuga non parum promoveatur per *Vinum*
 pro impastatione additum, quod totum in *Tro-*
chiscorum exsiccatione exhalat, vehiculi instar secum
 subtiliores *Specierum* particulas summè exoptandas
 in auras avehens.

Itaque ne ulterius entia sine necessitate multi-
 plicentur, & quidem tam notabili *Virtutum &*
Energia Specierum dispendio, singulas hosce tro-
 chiscos constituentes *Species* exactè computato pon-
 dere *Theriace dispensationi* infra adjiciemus.

Quarto loco sese offert *Piper longum*, quod cum
 albo & nigro postea subsequenter quatuor uncia-
 rum & semis pondere, ac si *Basim* constituere de-
 beret in hanc *Compositionem* transcribitur: verùm
 quo fundamento, quâve ratione illud factum sit,
 inquiramus.

Imprimis itaque *Theriaca* tamquam summum
Alexiterium variis *Morborum malignorum* generi-
 bus opponitur, unde congruum est, ut præcipua
 ejus *ingredientia*, seu quæ reliquis *Mole & Quali-*
tatibus eminent in eundem cum toto *Composito*
 scopum dirigantur, ac proinde *Alexipharmaca* sint
 oportet,

oportet, quæ Qualitates *Piperi calidissimo exurentique ingredienti* minùs quadrant: etenim præterquam quod *Vis* ejus *Alexiteria* nullis Authorum testimoniis (quod scio) confirmetur (si enim plurimos Authores de re botanica bene meritos consulamus, ut Dioscoridem, Quercitanum, Renodeum, Scroderum, aliosque non paucos, nemo eorum *Piper Qualitate Alexipharmaca* insignitum asserit) *contrariis* etiam *Qualitatibus* suspectum existit; cum enim *Theriaca* in *Morbis malignis*, iisque ut plurimum calidis commendetur, *Piper* præcipuè calore suo inflammante impedit, quo minùs securè eà uti liceat, præsertim eà *Dosi*, quâ par esset *divis* ejusmodi ac *ferocibus* malis occurrere, cum eà, quâ in hac *compositione* adhibetur *quantitate Spiritus accendere*, *exesuationes immodicas augere*, *periculosas inflammationes inducere* ac *humores exagitare* aptum natum sit, prætereaque ex nullo indicationum genere aut secundum ullam probatam *Praxim calidissimis morbis calidissimum exurensque Piper* opponatur. Ex quibus omnibus meritò concludere me arbitror, imposterum *Piperum genera*, si non penitùs extirpanda multum saltem fore diminuenda.

Piperi succedit *Opium* de cujus *Natura* ac *Proprietatibus* pauca attingi in *Classè prima Titulo de Opio & Camphora* quem *Lector* benevolus consulere potest. Hic autem peculiariter animadversum velim *Opium*, si non perperam (cum ad cuiusvis præscribentis nutum illud *Medicamento* alicui addi possit) saltem *nimis liberaliter Theriaca* adjectum fuisse, cum nullâ illud *Qualitate Alexipharmaca* præditum sit, adeoque nec in communem *totius compositionis* scopum dirigatur, sed è contra plurimorum illustrium Authorum testi-

moniis

moniis, tum etiam quotidiana experientia maximè suspectum ac perniciosum esse comperimus, adeò quidem ut *paucorum granorum* pondere hominem ægritudinis suæ molestias oblitum dormientem interimat, præcipuè in iis *Morborum generibus* in quibus *Theriaca* tamquam *summum Alexipharmacum* & *malignorum Morborum* certa profligatrix (ut vulgò, sed falsò addit) maximo in usu esse deberet: atque hoc uno propter *Malignas suas Qualitates*, quibus teste Scrodero *Contagiosorum ac Deleteriorum Morborum Febriliumque perniciosarum Virus ac Naturam* æmulatur, impeditur Medicus quo minùs Morbis malignis *debitam Theriacæ Dosim* opponere aüsit.

Opium excipit *Agaricus*, de ejus qualitatibus, quoque effectu *Alexipharmacis* addatur, in *animadversione* in *Mitridatium* videre est, undè ne eandem crambeam denuò recoquam, eò Lectorem relego hinc ad *Rhabarbarum* transeo.

Rhabarbarum quemadmodum ex Authoribus omnibus liquet, ac quotidianà innotescit experientià Venterculum, Intestina, vicinaque Viscera ab humorum faburra per excretionem inferiorem expurgat: unde cum tam veteres quam recentiores Ratione & Praxi compererint, *Purgantia* in *malignis Affectibus* sine Vitæ manifesto sæpe discrimine rarissimè propinari, & in iis affectibus *Theriaca* præscribatur & commendetur, quæ *manifesta malignitate* vitæ nostræ insidiantur, meritò cum doctissimo Quercetano, clarissimo Zwelfero, aliisque præcellentis doctrinæ Viris, quibus indiscriminata illa tot ingredientium farrago suspecta semper fuit, concludo, præposterà, imò noxià methodo *Rhabarbarum Theriacæ* admisceri.

Hinc ad *Calcitidem* digredior, quæ, quid in re
fit

fit & quas dotes *Theriaca* tribuat, ut sedulò inquiramus, lubet Authorum quorundam, qui de ejus natura & crasi egerunt, testimonia mutuare: & cum ab ortu rei alicujus plurimùm ea illustretur, ab eo auspicari animus est: de quo Galenus plurimique cum secuti Authores testibus clarissimis Charas, Zwelfero, aliisque non paucis, testati sunt, *Calcitidem Vitrioli speciem seu glebam naturalem inter Cupreas plerumque Mineras coloris flavi reperiri*, ac ulteriùs de Qualitatibus ejus agentes, eam *Naturæ corrosivæ, adustivæ & styptica* unanimiter affirmant: Zwelferusque Pharmacopææ Regiæ Classe decima quarta hoc ei elogium inscribit.

„Glebam illam (iuquit) dum ante viginti
 „annos & quod superest legitimam Theriaces
 „compositionem instituebam in Collegiis chymicis & Pharmaceuticis Patavii a me habitis ar-
 „tris ac præsentibus quam plurimis excellentissimis & doctissimis viris diversarum nationum
 „præsertim excellentissimo Veslingio, hanc glebam apud mercatores venalem proflare depre-
 „hendi: gustu eam primò exploravi, & reperi eam
 „plenissimam nausæam, cuperosam, tetrum quid
 „exhalare, & redolere, linguam & fauces in tantum ferire, ut impressam ejus ideam & olidum
 „virus totis diebus è faucibus redoleas, & meo calculo exitiosum est toxicum, aded, ut corrosi-
 „vis suis spiritibus, & eruginosa qualitate, ipsum Mercurium sublimatum adæquet, si non superet & si meæ foret electionis & arbitrii aliquot
 „grana Arcenici aut Mercurii sublimati devoranda eligerem, quam dictæ Calcitidis.

Certè tam *exquisitum noxiumque Virus* a Galeni temporibus ad hunc usque diem *Theriacæ Antidoto illi universali* (ut falsò audit) addi imperatur.

Opro-

O profunda cæcitas & inexcusabilis imprudentia! ut *Venena* in corpore superarent, aut ex eo eliminarent, *Virulenta Antidotis* eorum addiderunt, timentes forsitan, ne *Virtus Antidotalis*, (quæ in *Theriaca* certè perpauca existit) nimis efficax foret, eam *Venenis* infregerunt: ut *Cor*, principalesque *Corporis nostri partes* adversus infestum *Naturæ hostem* tutarentur ac roborarent, *hostiles vires* auxerunt.

Ast dicat fortè aliquis hanc *Calcididis Virulentiam Calcinatione* ad cinereum usque colorem insitutâ infringi ac enervari.

Quin imò eam *Calcinatione* plurimum intendi firmiter assero: ad quid enim (dicat mihi quis) *Spiritus* & *Oleum* efficax è *Vitriolo*, aliisque similibus eliciturus Chymicus *Calcinationem* præmittit? Quam ut potiori *Phlegmate*, quod cætera *Principia* ante diluebat, fugato, tanto efficacior *Spiritus* & *Oleum* nanciscatur, ut & eventus edocet.

Alii tamen sunt, qui, vel quod *Calcididis* veræ copiam non habeant, vel allegatis modo Qualitatibus ab ejus usu conscientiosi deterreantur, *Vitriolum ei calcinatum* substituunt, quod, quamvis *Calcidide* tutius existat, ejusdem tamen cum illa *Naturæ* ac *Indolis corrosivum*, *escaroticum stypticum* & *emeticum* est, proindeque longè à tam nobili *Compositione* tamquam summè nocivum relegandum. Nec est, quod exiguâ tantum *Dosi Theriacæ* addi, quis replicet, adeoque ab ea tantum nocumentum non metendum. Sed exiguâ etiam *Dosi Medicamenta Alexipharmaca* adduntur, & ad quid quæso nociva adeò, quorum *Malignitatem* apertè novimus, licet etiani parvâ *dosi*, (quæ quamvis non semper aperto Marte *Virus* suum exerant ac in corpus nostrum debacchentur clandestinas

stinas tamen nobis struunt insidias acerbius postea erupturas) cur inquam talia *Medicamentis roborantibus* ac *malignis* & *deleteriiis qualitatibus contrariis* immiscentur? Ast frivola hæc imò absurda missa faciamus ad alia properantes.

Ordine modo ad *alia fastuosæ hujus Compositionis constitutiva* procedendum foret, ac inquirendum, an ea saltem generali *Theriace* intentioni satisfacere apta existant, cum plurima adhuc lateant ingredientia, quæ ne *umbram* quidem *Virtutis Alexipharmacæ* aut *cardiacæ* præ se ferunt, interim tamen inutiliter *Theriace* pondus augent, *congruorum* & *Alexipharmacorum Virtutes* infringunt, earumque benignum in nos influxum remorantur: verum, cum eorum nimia sit copia, ut, si singulorum Naturam & proprietates perquirere animus esset, discursum meum nimium protraherem, ac præscriptos mihi brevitatis limites excederem, nec ex numero eorum sint, quæ *Qualitate Emeticâ*, *Purgante*, *Narcoticâ*, *Exurente*, *Inflammante* ac *Virulentâ* nobis infesta sint, eis ulterius examinandis supersedeo, veritatis ea ac sapientiæ amatoribus relinquens, qui iusta rationis ac judicii lance nulli mancipati Magistro, sibi que ac omnibus æqui singula facillè examinabunt, & quam præposterè in Artis & Medicinæ ludibrium, Ægrorum fraudem & Medentium contumeliam, *Purgantia*, *Adstringentia*, *Emetica*, *Cardiaca*, *Virulenta*, *Alexipharmacæ*, *Narcotica*, &c. In unam corradantur *Theriacam* animadvertent.

Nec ea hunc in finem prolata quis existimet velim, ac si nullius usûs *Theriaca* in Medina existeret, quinimò pluribus eam affectibus non sine fructu & efficacia exhiberi assero: sed illud præsertim affirmo & confirmo, præterquam quod à ratione
in maximè

maximè alienum sit, ex tot inter se diffitis & opposi-
tis speciebus velle uniformem quemdam in omnibus
penè Morborum speciebus Antidotum dispensare, id
principaliter ab ea non præstari ad quod ex Natura
rei & communi quasi decreto iussa huc usque fuit,
id est ad Morbos Malignos & ipsa Venena extirpan-
da, plenè ineptam esse, ac in pluribus majori ener-
gia intento nostro satisfacturam, nisi ea, quorum
ope affectibus istis succurritur Contrariorum Qua-
litatibus labefactarentur ac enervarentur; quam-
quam ejusmodi prosperi eventus Opio potius,
quam aliis ingredientibus (utpote quorum per-
pauca quantitas singulam Theriacæ Dosis infig-
niat) sint imputandi: ut instituto computu cuius
facile innotescet. v. g. pro Dysenteria, Lienteria ac
aliis Alvi fluxibus immodicis præscribantur Theria-
cæ dragmæ suæ pro Dosi, continebit Dosis illa de Ro-
borantibus, Adringentibus & Balsamicis & ad hos
fluxus sistendos præcipuè destinatis scilicet.

Opii granum unum semis & octavam partem
grani,

Rosarum rubrarum,

Cinamomi,

Opobalsami aut Olei Nacis Moscatæ expressiana
ferè granum unum,

Costi odorati,

Radicum Pentaphilli,

Cassie lignæ,

Croci,

Terebinthina,

Thuris,

Mirrhe ana circiter granum semis,

Summitatum hyperici,

Terræ sigillatæ,

Succi Acaciæ,

Hypocistidos,

Styracis

Styracis Calamitæ,

Gummi Arabici ana ferè tertiam partem grani & ita fortè nonnullorum aliorum minutias aliquot & atomos, ita ut universim computatis omnibus *unam Theriacæ Dosim*, eamque dragmarum duarum, nobilitent in prædictis affectibus Ingredientium conducibilium *grana circiter decem vel duodecim*: cætera autem omnia partim gratis, & inutiliter, partim verò noxiè pro prædictis affectibus adjecta sunt.

Quodsi conformiter subducto calculo inquiremus quantum *unam Theriacæ Dosim* v. g. pro *Petechiis*, *Peste* ac *Febribus malignis* Ingredientium conducibilium ut *Cordialium*, *Roborantium*, eorumque quæ *Specificæ qualitate* diris talium Morborum insultibus obviant, nobilitet: fumendo pro *Dosi* etiam *duos dragmas*, & si ultra *unam* vix ascendantur, reperiemus.

Trochiscorum Viperinorum (quos pro maxima parte *pane biscocto* constare, ante demonstravi) granum semis & octavam partem grani,

Scordii,

Cinamomi,

Opobalsami, seu *Olei Nucis Moscatæ expressi* ana ferè granum unum,

Costi,

Foliorum Dictamni,

Cassie lignæ,

Croci,

Mirrhe, ana circiter granum semis,

Radicum Gentianæ,

Men,

Valerianæ,

Foliorum Malobatri, vel *Corticum Citri*,

Carpobalsami, vel *Baccarum Juniperi*,

Anommi

Amomi, seu *Acori*,
Seminis Cardamomi minoris,
Summitatum Centauri minoris ana tertiam par-
 tem grani.

Atque ita nonnullorum aliorum minuta quædam in toto autem præterpropter *duodecim* vel *tredecim grana*; reliquorum verò maximam partem in *Morbis malignis adversa* potius & *repugnantia*, quam *faventia* deprehendemus.

Quibus attentè consideratis, quid effectûs ex enumeratis *Cardiacorum*, *Roborantium* & *Alexiteriorum minutiis* (etsi omnia in eundem effectum conspirare supponamus) in *Morbis malignissimis* ac ipsa *Pesle* quorum sæpe brevissima sunt tempora & acutissimus decurrendi modus, quid inquam portenti præstolemur, cum ea non tantum viribus & numero sint exigua, sed præterea ab aliis pluribus in *Morbis malignis* planè *noxiiis* & *exitiosis ingredientibus*, utpote *Venenatis*, *Narcoticis*, *Purgantibus*, *Emeticis*, &c. plurimum retardentur & impediuntur: quod, si in *duplicata Dosi* scilicet *dragmarum duarum* (cum ultrà *unam* in similibus affectibus ascendere propter *Opium* piaculo sit) hæ difficultates occurrant, nec speratos effectus obtinere liceat, quid à *simplici*, seu *dragma una*, prædictorum ingredientium (quorum quodlibet ad *dragmam unam* & quidem iterato exhiberi posset) summatim tantum *grana sex* vel *septem* continente expectabimus?

Quibus omnibus maturè perpensis, quis est, qui præjudiciis non præoccupatus solique Veritati mancipatus *Theriacam* hanc maxima reformatione egere non inferat, ex eaque multa eliminanda, plura adhuc immutanda concludat; his *Trochiscos Viperinos*, *Hedycroi*, *Piper*, *Opium* & alia

M

plura

plura; illis *Agaricum Rhabarbarum & Calcitidem* tamquam summè noxia accensendo.

Attamen, cum (ut pluries dixi) circa *Compositionum Reformationem* (cujus multæ satis indigæ sunt) arbitrii mei esse nolim, aliis ad quos id muneris magis pertinet, plenius peragendam reformationem relinquo: mihi suffecerit Veritatis studiosis præcipuos earum errores indigitasse: interim quod meum est circa *Theriace legitimam Compositionem* breviter expediam, in quâ, quamquam propositi mei limites excedere videar *Rhabarbarum, Agaricum & Virulentæ naturæ Calcitidem* ab ea secludendo, & pauca circa *Trochiscos Viperinos, scylliticos & Hedycroi* immutando; tamen id mihi nemo vitio vertet, qui sedulò consideraverit ex præfatis priora non nisi cum summo nocumento, posteriora non sine summo adulterio, fraude ac errore addi *Theriace* posse: si cui tamen sufficientibus rationibus superiùs allatis non commoto sine ulla ratione ac judicio Veterum Authoritas adedò sancta sit, ut eorum placita oculatæ Veritati præferat, & ne ad latum unguem ab eis recedere velit, ei in errore suo ac *veteri Theriace descriptione & compositione* pertinaciter persistere liberum sit: ego pro Conscientia mea & obligationis vinculo, quibus Christianæ charitati obstrictus sum pro ægroti Proximi emolumento liberè Veritatis partes acturus sum, & quamvis pauca in sequenti *Theriaces* compositione ac constructione immutata sint, ne tamen quis existimet idcirco me *cæterorum ingredientium confusam farraginem* approbare; cum enim nimis ab intento meo deflectere verear, si totam compositionem, (ut decet) expoliendam suscepissem, intestino proximi amoris studio compulsus pauca, eaque maximè nocua & ab Antidoti
Natura

Natura aliena, partim extersi, eorumque loco
utilium *Dosim* auxi, partim eis meliora substitui,
 cætera intacta relinquens, cum ea adeo pernicioſa
 non exiſtant.

Itaque à dispensatione ejus ducatur exordium:&
 quidem, ſi *Scyllæ* tantopere in *Theriaca* expetantur,
 ut ob *Virtutes* earum *incisivas*. *attenuantes* & *de-*
tersivas ab Authoribus eis adscriptas illis carere
 nolis.

Bz Pulpa Scyllæ cum pane in clibano coctæ,

Radicum Dictamni albi (quæ ad *Trochiscos Scyl-*
liticos alias loco *Oroborum* experuntur) ana uncias
 tres,

Carnis Viperinæ uncias quatuor ſemis, (loco
 unciæ unius & ſemis *Agarici*, & trium unciarum
 veteris compoſitionis.)

Piperis longi,

Opii præparati ana uncias tres,

Radicum Ireos Florentinæ unciam unam ſemis,

Comarum Scordii uncias duas & dragmas duas,

(Loco *Rhabarbari* dragmarum ſex)

Rosarum rubrarum exungulatarum unciam
 unam ſemis,

Cinamomi,

Opobalsami vel *Olei Nucis Moscatæ expreſſi* ana
 unciam unam & dragmas quinque,

Succi Liqueritiæ,

Seminis Napi agrestis ana unciam unam ſemis,

Radicum Costi odorati,

Scœnanti ana dragmas ſeptem,

Radicum Quinquefolii,

Zingiberis,

Foliorum Dictamni cretici,

Calamintæ montanæ,

Præſſii albi,

M 2

Sci.

Stachados arabica,
Piperis albi, nigri (quæ merito omitti possent)
Seminis Petrocelini macedonici,
Terebinthinae cypriae,
Thuris masculinae dragmas sex,
Spicae nardi indicae,
Cassiae lignae verae,
Croci britannici,
Mirrhae electae,
Amomi, vel Acori ana unciam unam,
Radicum Gentianae,

Men athamantici vel Radicum Ange-
licae ana dragmas sex, (loco *Calcitidis* unciae semis
 addo duabus praecedentibus singulis dragmas
 duas)

Radicum Valerianae majoris dragmas quinque,
Foliorum Malobatri, aut *Corticum exteriorum*
Citri recentium dragmas decem,
Nardi celticae,
Polii montani,
Comarum Camædrios,

Chamaepestios,
Summitatum florecentium hyperici,
Carpobalsami vel Baccarum juniperi,
Seminis Anisi,

Ammios,
Cardamomi minoris,
Foeniculi,
Seseli massiliensis,
Thlaspios,
Terræ sigillatae orientalis,

Succi Acaciae,
Hypocistidos,
Resinae Styracis in confectioe Mitridatii edo-
tae,

Gummi

Gummi arabici,
Sagapeni, ana unciam semis,

Radicum Aristologie tenuis,
Summitatum Centauri minoris,
Seminis Dauci cretici vel nostratis,

Bituminis judaici,

Galbani in guttis,

Opoponacis in guttis,

Castorei ana dragmas duas,

Ligni Aloes dragmam unam,

Asphalti vel Santali citrini,

Radicum asari,

Foliorum majoranæ,

Mari veri ana scrupulos duos,

Mastichis scrupulum unum,

Mellis purissimi numquam cocti, sed debite collecti
(ut superius insinuavi) libras quatuordecim, un-
cias quinque & dragmas duas.

Præparatio in hunc modum procedat. Primò omnibus ritè mundatis & dispensatis, ea quæ sicca sunt, & contusionem ferunt mediante trituratione ac cribratione in pulverem tenuem redigantur, inter contundendum, aridis oleosa (qualia sunt pleraque Semina) variatim commiscendo, ut perito artifice notum existit : sequentia tamen per se singula teri expetunt, nempe *Crocus Britannicus*, & *Terra sigillata*, quæ postrema subtilissimè levigata aliis pulveribus commisceatur. *Sagapenum*, *Galbanum*, & *Opoponax* non ita difficulter tempore præsertim Hiberno in pulverem se teri patiuntur, unde consultum duco, ut ea pariter particulatim in pulverem terantur ac cribro transmittantur, ut ita à fœcibus, quas continent liberata postea præstantiorum suarum particularum per coctionem, colataram, &c. jacturam pati non cogantur : ut postea ulterius patebit.

M 3

Porro

Porro circa *siccorum* contusionem notandam particulariter, inter ea *Scœnantum* & *spicam Nardi Indicam* difficillimè triturationem admittere, quin totam *Pulveris* & *Electuarii* postea massam intersperlis minutissimis *Capillamentis*, & per diuturnam contusionem *squammulis* à mortario & pistillo abrasis inæqualem reddant & descendent. Unde nisi hoc incommodum incurrere velimus cum iis peculiari methodo procedendum est, quæ mihi optima videtur sequens.

Accipe *Scœnanti* dragmas septem.

Spicæ Nardi Indicæ unciam unam, quibus etiam adde.

Corticum Citri recentium extimorum dragmas decem (si *Foliis Malobatri* substituendi) quibus minutum incisum affunde *Vini malvatici* libram unam vel amplius, & post diariam digestionem in B. M. abstrahere ad siccitatem: *Aqua spirituosâ* prolecta servetur ad usum postea insinuandum. Interim *Species* in fundo cucurbitæ relictæ affusâ *aquæ communis* sufficienti quantitate coquantur & exprimantur, decoctum colatum ad *Extracti* mollioris consistentiam evaporetur *Theriacæ* postea addendum.

Porro alia, quæ contusionem propter tenacitatem suam aut humiditatem respuunt vel nisi particulariter soluta virtutes suas haud ita diffundunt, appropriato & homogeneo quæque menstruo sunt dissolvenda: ut *Resina Styracis*, & *Opobalsamum* (si adlit) *Terebinthinâ clarâ* & *purâ* in vase probè cæto calore leni liquentur. *Gummi Sagapenum*, *Gulbanum*, *Opoponax* & *Mirrha* priùs pulverisata *Aquâ spirituosâ* superiùs asservatâ aut *vino Malvatico* diluantur ac veluti solvantur ad puliculæ formam leni calore ac vase pariter clauso, ne quid de
partibus

partibus Gummatum aut Vini spirituosiss, balsamicis ac summè desideratis evadat. Opium, Succus Lique- ritæ, Acaciæ, Hypocistidis, sicut & extractum de Scenanto, spica & Corticibus Citri superius para- tum Vino malvatico, aut Aqua prædicta spirituosæ (si adhuc superstit) dissolvantur ac ultimò iis Cro- cus immisceatur & cum iis diluatur. Quodsi Oleum Nucis Moscatæ Opobalsami vices supplere debeat, illud cum Terebintina dexterè jungatur.

Hiscæ igitur omnibus probè paratis & dispositis, fiat omnium mixtura & perfectæ Theriacæ elabora- tio in modum sequentem.

Imprimis ad manum sit *Ahenum stanno obdu- ctum* quantitatis Theriacæ conficiendæ capax, cui leni calori superposito iniice *Mellis electi crassi & nonnihil calefacti* libram unam aut amplius, quo spatulâ aut pistillo ligneo circumducto ac vasis fundo ac lateribus oblitis, instilla sub continua agi- tatione & circumductione nonnihil de *Opobalsamo* aut *Oleo Nucis Moscatæ, Resina Styracis & Tere- bintinâ* jamtum commixtis in particulari vase & modico calore detentis, mox *Pulverum unitorum* aliquantum per cribrum inspergatur, dein etiam *Gummatum* in particulari etiam vase & calore modico detentorum aliquid addatur, his iterum succedat *Mellis subcalidi* portio, hinc *Pulveres*, postea iterum *Terebentina* cum admixtis, quæ de- nuo *Gummata, Mel & Pulveres* alternatim exci- piant, donec horum perfectæ unio & indissolubilis nexus continuò agitando in moderatissimo calore acquiratur: demum *Opium reliquique succi soluti & Crocus* iis commixtus, *Pulveribus & Melle* al- ternatim intermixtis addantur sub continua agi- tatione ad perfectissimam omnium unionem. Ac ita obtinebitur Theriaca præcedentem, & veterum more

more paratam multis parasangis exsuperans: sique à *Theriaca* ad mentem veterum cum *Calcitide*, *Agarico*, &c. composita boni quippiam in *Morbillis*, *Petechiis*, aliisque *Febribus malignis* ac ipsa *Peste* præstolari possimus, potiori id jure in *Theriaca* modò descripta exulantibus *nocivis Ingredientibus* ac pro earum pondere *Alexipharmacis* adauctis, fas esse, existimo: quamquam eam meliorem in ordinem ac utiliorem redigi posse majori *Ægrorum* solatio & *Medentium* honore ac securitate, non eam inficias: *Opium* nimirum & *Piper* (ut dixi) vel excludendo, vel saltem minuendo, *variisque aliis Ingredientibus Virtute Alexipharmaca* & *Roborante destitutis* alia *convenientiora* surrogando: ut sunt *Radices Contrariæ*, *Serpentariæ*, *Bardanæ*, *Petasitidis*, &c. quæ non parum *Virtutem Theriacæ Alexipharmacam* & *Diaphoreticam* intenderent: verum satis modò mihi est facem ad veritatem prætulisse. Unum adhuc superest, quod tacitus præterire nequeo: nimirum ubi *cætera Composita omnia recentia* expectuntur ac *antiqua* tamquam *viribus exhausta* & *exoleta* reprobantur, *una Theriaca* communi errore à *vetustate* commendetur, quod, quo motivo fiat, certè non video: ecquid enim ei per *Longævitetem* accedit? Quid post *sex*, *septem*, aut *plures* etiam *annos* accipit, & unde, quod primo *Confectionis* die non habuit? Nihil utique: nihil enim inter primum compositionis diem & annos etiam octo vel decem eidem additur, quod vires ejus queat exaltare, (nisi illæ etiam plurimum atterantur) nec quidquam ei demitur, quod virtutes ejus potuisset retardare, uti irrefragabilis experientia indies nobis demonstrat, vel *ipsis Opii Qualitatibus* quæ sive in *veteri*, sive *recenti Theriaca* æquè efficaces depre-

hen-

henduntur, rei veritatem manifestè comprobantibus: ut proindè perperam & sine ratione *Theriacæ* præ cæteris *Compositis à vetustate* commendetur. Potuisssem quidem plura in hanc rem argumenta in lucem protulisse, verùm cum brevitate ubique affectem, hæc missa facio, ad alia digrediens, pluribus, quæ hucusque protuli; ubi temporis & occasionis necessitas postulare videbitur, confirmare paratus.

Ne tamen quid curioso cuipiam ac sedulo proximorum sanitatis amatori desit, aliam prius proponam *Theriacam*, eam, quæ jam proximè descripta est, nedum veterum more elaboratam in *Qualitatibus Sudoriferis, Roborantibus, Alexipharmacis* immensum superantem ac in *Febribus malignis ac ipsa Peste*, tum præservativè, tum curativè præstantissimam.

Rz Viperarum ab exuviis mundatarum & debitè siccatarum uncias sex,

Foliorum Scordii uncias quatuor,

Ruthe,

Salviæ,

Croci optimi,

Mirrhe,

Unicornu marini ana uncias duas,

Radicum Angelicæ,

Calami aromatici,

Contrariervæ,

Imperatoricæ,

Gentianæ,

Petasitidis,

Serpentariæ,

Valerianæ majoris ana unciam unam

& semis,

Semis.

Seminum Cardamomi excorticati,
Citri excorticatorum
Napi,
Feniculi,
Petrocelini Macedonici,
Seseleos massiliensis ana unciam semis,
Ligni Aloes,
Resinae Styracis calamitæ ana unciam unam,
Oleorum stillatitiorum Macis,
Cinamomi ana dragmam
 unam,
Corticum Citri,
Aurantiorum
 ana dragmas duas,

Juniperi unciam unam,
Spiritus Baccarum sambuci uncias duas,
Extractorum Cardui benedicti,
Galegæ,
Bardanæ,
Scorioneræ,
Florum Centauri minoris ana un-
 cias duas,

Decocti Baccarum Juniperi lento igne ad mellis
consistentiam reducti,

Mellis optimi debito modo collecti numquam de-
spumati ana libras quatuor & semis.

Compositio procedat in modum sequentem.

Primò *Radices, Herbae, Semina, &c.* debite
 mundata redigantur in pulverem tenuissimum.

Dein *Resina Styracis* lento calore lique scat in
Oleis præscriptis in Cucurbitula demissa Alembico
 cæco munita, juncturis exactè oclusis.

Tertiò *Extracta* moderato calore imposita in-
 vicem exactè misceantur, tepidis addendo *Spiritus*
Baccarum Sambuci uncias duas vel amplius pro
Mellis

Mellis duritie majore vel minore, quibus commixtis dilue nonnihil *Crocum* seorsim in pulverem redactum. 192

His peractis ad manum sit *Pelvis* nitida mixtioni accommoda, cui primùm partem *Mellis tepidi* immitte, eoque fundus ac latera obducantur: dein aliquid *Resinæ Styracis in Oleis prædictis liquatæ* ac interim in tepore detentæ guttatim instilletur: mox iterum *Mellis* paucillum, postea pulverum nonnihil inspergatur, pistillum ligneum continuò circumducendo, dein iterum *Resina cum Oleis* immisceatur alternatim nunc hujus, nunc illius partem immittendo, donec exacta inter *Resinam prædictam*, & *Mel* unio intercedat: quâ obtentâ, extracta modo supradictò unita & *Decocto juniperi spisso* commixta in tepore interim detenta cum reliquo *Melle* paulatim addantur, Pistillum identidem agitando & circumgyrando ad perfectissimam omnium mixturam, ac *Electuarium* recundatur in vase optimè obturato ad usus præstantissimos, cui pro rei exigentia nunc *Opium*, modò *Lapis Bezoar Orientalis vel Occidentalis* (quibus tamen parum fido) modò verò *Camphora* aut alius quispiam sal volatilis optimo cum successu poterit permisceri.

In Theriacam Diatesaron & Electuarium è Succo Ruthæ descripta paginâ 78.

IN horum duorum præparatione nihil sese offert difficultatis ac animadversione dignum; illud tamen in eorum compositione adverto ea *Theriacam* veterum more dispensatam, tum ingredientium consonantium harmonia, tum in operando, sive præservativè, sive curativè efficacia plurimum excessura.

ANI-